

AL II-LEA CONGRES INTERNAȚIONAL DE TRACOLOGIE BUCUREȘTI, 4—10 SEPTEMBRIE 1976

DE

CONSTANTIN PREDA și GH. POENARU BORDEA

Între 4 și 10 septembrie 1976 a avut loc la București, sub înaltul patronaj al tovarășului Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii Socialiste România, cel de-al II-lea Congres internațional de tracologie, organizat de Academia de Științe Sociale și Politice a Republicii Socialiste România și Asociația internațională de studii sud-est europene. După patru ani de la primul Congres, găzduit în 1972 de Republica Populară Bulgaria (Sofia), un număr de circa 300 specialiști în istorie veche și arheologie, lingvistică, antropologie, etnografie și folclor, din 17 țări, și-au dat întâlnire în țara noastră, țară cu o bogată și îndelungată tradiție în cercetările de tracologie. Alegerea României ca loc de desfășurare a lucrărilor acestui important eveniment științific a însemnat o recunoaștere a avântului și a progreselor cu totul remarcabile realizate în această direcție de specialiștii din țara noastră și totodată a prestigiului de care se bucură contribuția adusă de cercetarea românească la ridicarea tracologiei pe o nouă treaptă a cunoașterii. Poporul român, urmaș direct al geto-dacilor, ramura nordică a marelui neam al tracilor, este direct și permanent interesat în creșterea și dezvoltarea întregului complex de cercetări tracologice, în vederea unei cit mai bune și mai complete cunoașteri a istoriei și culturii strămoșilor săi și a locului pe care aceștia îl ocupă în rindul civilizațiilor antice.

Lucrările Congresului au fost deschise prin Mesajul tovarășului Nicolae Ceaușescu adresat participanților la această prestigioasă reuniune științifică, care a subliniat importanța pe care o are un astfel de eveniment pentru țara noastră, rolul de prim ordin jucat de neamurile trace în istoria și cultura regiunilor din estul Europei și în procesul de formare a popoarelor din Balcani. Se relevă, de asemenea, preocuparea pe care România o manifestă permanent pentru dezvoltarea științei istorice, a cercetărilor arheologice și a participării specialiștilor români la diferitele manifestări naționale și internaționale, considerind că în acest fel se va putea contribui, nu numai la aprofundarea cercetărilor din acest domeniu, ci și la adâncirea cunoașterii reciproce, la dezvoltarea și întărirea relațiilor de prietenie între popoarele balcanice, între toate națiunile europene.

Tematica Congresului, bogată și cuprinzătoare, a permis abordarea celor mai variate subiecte de istorie și arheologie, lingvistică, etnografie, folclor și antropologie. Cele circa 200 de rapoarte și comunicări, cuprinzând rezultatele celor mai recente cercetări, au reușit să înfățișeze participanților nu numai principalele probleme ale istoriei și culturii traco-geto-dacilor de la origini și pînă în antichitatea tîrzie a epocii romano-bizan-

tine, ci și diferitele aspecte particulare ale fiecărei etape și teme în parte. După cum era de așteptat, de pe urma unui așa de mare număr de contribuții, cercetările din domeniul tracologiei apar simțitor îmbogățite și mult mai bine nuanțate.

Începutul manifestărilor științifice i-a revenit prof. R. Vulpe, președintele comitetului de organizare a Congresului, care a făcut un istoric al studiilor de tracologie din ultimii 25 ani din România. Printre realizările obținute în acest domeniu după cel de-al doilea război mondial se menționează avântul extraordinar al activității arheologice din România, înființarea institutelor de istorie și arheologie din București, Cluj-Napoca și Iași și publicarea unui mare număr de rapoarte, studii și monografii cu subiecte de tracologie. Extinderea cercetărilor de tracologie, care au cunoscut o dezvoltare tot așa de însemnată și în R.P. Bulgaria și în celelalte țări din sud-estul Europei, a determinat pe specialiști să instituie un Congres special de tracologie care să fie consacrat exclusiv problemelor din acest vast și complex domeniu de cercetare al istoriei antice.

Desigur, nu în toate direcțiile și întotdeauna s-a ajuns la rezolvări satisfăcătoare sau la puncte de vedere unanim acceptate. Există, într-adevăr, laturi importante ale tracologiei unde rezultatele cercetărilor sînt edificatoare. Progrese deosebit de valoroase s-au înregistrat în direcția unei cît mai bune cunoașteri a evoluției culturii materiale și spirituale a tracilor, a ariei lor de răspindire și a raporturilor lor cu celelalte civilizații și populații ale antichității. Ceva mai puțin clare și controversate se dovedesc a fi, în continuare, problema originii și cea a limbii tracilor.

Lucrările s-au desfășurat în cadrul a trei secții principale: I. Istorie și arheologie, II. Lingvistică, III. Etnografie, folclor și antropologie. În afara rapoartelor prezentate în plenare, fiecare serie de comunicări a fost precedată de cite unul sau două rapoarte. Referindu-ne mai întii la secția de istorie și arheologie, trebuie spus că inserierea comunicărilor s-a făcut după criteriul cronologic și în acest cadru general s-a avut în vedere o grupare a lor tematică. Unele din primele rapoarte și comunicări au fost dedicate perioadei de început a istoriei și culturii tracilor, mai exact originii și procesului de delimitare etnică a neamurilor trace. Fără să se fi stăruit prea mult asupra acestei dificile probleme, din expunerile făcute, ca și din discuțiile purtate pe marginea acestora, s-au conturat destul de limpede cele două poziții diferite care există în această privință. Potrivit unei prime opinii, susținută de unii arheologi și istorici bulgari, originile neamurilor trace ar fi de fixat încă din epoca neolitică tîrzie, respectiv din faza eneolitică. Acesta este și motivul pentru care în programul lucrărilor a figurat o comunicare (Iv. Ivanov, R.P. Bulgaria) cu privire la rezultatele săpăturilor arheologice din necropola eneolitică de la Varna. Descoperirea ca atare este de un interes deosebit, prin prezența în morminte a unei serii de obiecte de aur, aramă, piatră și os, multe dintre ele cunoscute aici pentru prima dată. Folosind, printre altele, și rezultatele săpăturilor din necropola de la Varna, Al. Fol (R.P. Bulgaria) în raportul său referitor la marile perioade ale istoriei trace, consideră că populația autohtonă a epocii eneolitice rămîne o componentă esențială a etnogenezei tracilor, situîndu-se astfel printre cei care fixează începuturile istoriei neamurilor trace încă de la sfîrșitul epocii neolitice.

Cealaltă opinie, pe care o datorăm în principal specialiștilor români, la care se adaugă însă și o seamă de arheologi și istorici străini, apreciază că originile tracilor sînt de plasat în perioada de tranziție de la epoca neolitică la cea a bronzului, respectiv către sfîrșitul mileniului al III-lea și începutul celui următor. În această vreme se constată pe plan arheologic o serie de transformări importante datorate pătrunderii în regiunile noastre a unor populații dinspre răsărit care făceau parte din marea masă a indo-europenilor. Modificările etno-culturale petrecute în acest interval de timp, soldate cu asimilarea vechilor populații preindo-europene, vor duce treptat, în epocile următoare, la constituirea neamurilor trace. Contribuții la definirea acestei perioade și la unele particularități culturale ale sale au adus comunicările arheologilor români E. Comșa, M. Dinu și P. Roman. Fără nici o îndoială trebuie să recunoaștem că problema originii tracilor nu este ușor de rezolvat. O sarcină principală în această direcție revine desigur cercetărilor arheologice, în parte și celor lingvistice, singurele în măsură să ofere date noi, menite să contribuie la eliminarea unora din dificultățile existente. Oricum, demnă de reținut în stadiul actual al cercetărilor este totuși poziția arheologilor români și a multor specialiști străini, care se sprijină pe observații mult mai ample și mai concludente. Perioada de tranziție de la neolitic la bronz se dovedește a fi, prin modificările care au loc în spațiul carpato-balcanic, momentul de constituire a primelor comunități trace.

Epoca bronzului, ce se întinde pe aproape întreg parcursul mileniului al II-lea î.e.n., este considerată pe drept cuvînt prima perioadă principală de dezvoltare și de consolidare etnică și culturală a neamurilor trace. Rapoartele și comunicările referitoare la această perioadă, în marea lor majoritate datorate participanților români (D. Berciu, S. Morintz, Ersilia Tudor, M. Nica, Gh. Petre), au adus contribuții noi și valoroase la o mai bună cunoaștere a caracterului, ariei de răspîndire și cronologiei diferitelor culturi ale epocii bronzului. S-au remarcat și cu acest prilej aprecierile făcute asupra conținutului bogat și variat al culturilor acestei perioade, asupra evoluției lor și a progreselor realizate de comunitățile trace în metalurgia bronzului. O privire de ansamblu asupra epocii bronzului din R.P. Bulgaria a prezentat R. Katinčarov. Pe lingă o trecere în revistă asupra principalelor culturi, autorul formulează și unele concluzii de ordin general, privind organizarea social-economică a populației acestei perioade și relațiile culturale cu triburile din regiunile învecinate. Date suplimentare asupra aceleiași perioade au fost aduse și în ceea ce privește metalurgia bronzului în spațiul carpato-balcanic (Al. Aldea — R.S. România și Iv. Panajotov — R.P. Bulgaria).

Despre stadiul avansat de dezvoltare atins de triburile trace în epoca bronzului vorbesc în mod grăitor și raporturile de schimb și culturale ale acestora cu lumea miceniană din sud. Asupra unor aspecte ale relațiilor traco-miceniene, ale pătrunderii unor produse sudice în complexele culturale ale bronzului carpato-balcanic și ale unor mișcări de populații au stăruit raportul lui K. Horedt (R.S. România) și comunicările Gabrielei Bockisch (R.D. Germană) și Al. Bonev (R.P. Bulgaria).

Prima epocă a fierului, ale cărei prime manifestări se datează pe la 1200 î.e.n., cînd metalurgia bronzului continua încă să domine cu produsele ei, avea să însemne o nouă etapă în evoluția populațiilor trace. Pro-

cesul de delimitare culturală și de definire etnică cunoaște acum o treaptă superioară. Problemele generale ale acestei perioade, așa cum rezultă ele din ultimele cercetări arheologice, și-au găsit loc în rapoartele lui M. Petrescu-Dimbovița și Al. Vulpe. Analiza numeroaselor descoperiri arheologice face posibilă identificarea unui cerc cultural unitar, dar cu o serie de variante regionale, care ajunseser să cuprindă la începutul epocii hallstattiene un mare spațiu geografic, ce se întindea de la Carpații nordici până la Rhodope și de la țărmurile Mării Negre și Nistru, până la Tisa, Vardar și Morava. În structura noilor aspecte culturale ale Hallstattului din regiunile amintite se identifică elemente ale vechiului fond proto-tracic. Prin aceasta se face dovada participării principalelor culturi ale epocii bronzului la alcătuirea sintezei trace din prima vîrstă a fierului.

Tot ca urmare a recentelor cercetări arheologice s-au înregistrat o serie de progrese în direcția cunoașterii sintezelor etno-culturale și a trăsăturilor specifice grupelor trace din regiunile balcano-carpătice. Se cunosc din ce în ce mai bine unele culturi importante din secolele VIII—V î.e.n., ce se remarcă prin unitatea și ariile lor de întindere pe spații destul de mari. Din rîndul acestora se evidențiază culturile Basarabi, Babadag, Ferigile-Birsești, ale căror legături pot fi urmărite și în zonele învecinate de la sud de Dunăre. Date noi au adus o serie de comunicări în ceea ce privește cultura tracilor din prima epocă a fierului în Banat și Crișana, din zona Dunării și din Dobrogea (E. Dörner, A. Alexandrescu, M. Irimia), la care se adaugă unele informații referitoare la tracii sudici (H. Geiss — R. D. Germană; V. Inkova, V. Argatski, G. Tonceva — R.P. Bulgaria).

Odată cu faza finală a primei epoci a fierului, încep să apară și primele știri scrise despre geți. Aceste prime informații scrise, coroborate cu descoperirile arheologice din secolele VI—IV î.e.n., sînt o dovadă a individualizării populației geto-dace în cadrul general al lumii trace. Perioada aceasta de început a istoriei și culturii geto-dacilor și a tracilor sudici, caracteristicile și raporturile acestora cu populațiile și civilizațiile antice, greacă, scitică și ilirică, au ocupat un loc de seamă în programul lucrărilor Congresului. Datelor generale cu privire la aspectul cultural Ferigile-Birsești, evocate de rapoartele și comunicările asupra Hallstattului, au venit să li se adauge considerațiile de ansamblu referitoare la complexul de cetăți traco-getice de tipul celor de la Stîncești, Cotnari, Moșna, Sighețul Marmăției, Popești etc. Prevăzute cu un sistem de fortificații cu val și șanț de apărare, aceste așezări întărite au fost, după părerea referentului, A. Florescu, centre politico-administrative și reședințe ale unor șefi locali, germenii îndepărtați ai unui urbanism al tracilor nord-dunăreni. Tot la est de Carpați, la Curteni, după cum rezultă din comunicarea lui C. Iconomu, se semnalează o interesantă așezare din secolele VI—IV î.e.n., cu ceramică cenușie lucrată cu roata.

Pentru geții dintre Dunăre și Marea Neagră, din perioada lor timpurie (secolele VII—III î.e.n.) s-a relevat, în comunicarea Mariei Coja, importanța substratului autohton de tip Babadag tirziu, sesizat în săpăturile de la Argamum, Tomis și Histria. Cercetările și valoroasele descoperiri arheologice făcute în părțile de nord ale Dobrogei i-au permis lui G. Simion să prezinte într-o nouă lumină pe geții de la Dunărea de Jos. În rîndul importantelor obiective cercetate figurează necropolele de la Telița, Enisala, Ciucurova și așezările de la Beștepe și Mahmudia. Interesante se

dovedesc și informațiile și aprecierile din comunicarea Anei Balkanska (R.P. Bulgaria) în ceea ce privește pe geții din sud-estul Dobrogei. În această zonă s-au descoperit în ultimii zece ani așezări și necropole avînd ca centru important sectorul Caliacra, unde este localizată cetatea Tirisis, centrul tribului trac al terisilor.

De traco-geții sud-dunăreni și de cei dintre Balcani și Rhodope s-a ocupat Maria Cicikova într-un cuprinzător raport de sinteză și colegii săi A. Milcev, C. Dremsizova-Nelcinova, N. Gizdova, J. Karajotov, P. Delev, T. Spiridonov etc. Rezultate noi și interesante a înregistrat expediția arheologică din Rhodope, care a cercetat, în ultimii cinci ani, unele așezări întărite situate într-o regiune muntoasă, mai izolată de influențele străine. În centrul preocupărilor s-a situat cetatea de lângă satul Vișegrad, reg. Kardjali, unul din centrele locuite de odrisi. În părțile de nord ale R.P. Bulgaria s-au făcut investigații într-o serie de așezări și cetăți din mileniul I i.e.n. care permit o mai completă cunoaștere a culturii și artei tracilor din epoca preromană.

Un capitol important din istoria traco-geto-dacilor îl constituie relațiile acestora cu lumea greacă în general și cu coloniile vest-pontice în special. Diferitele laturi ale acestor raporturi de schimb, culturale și politice, au fost analizate într-o serie de comunicări și rapoarte. Chr. Danov (R.P. Bulgaria) subliniază în referatul său valoarea informațiilor despre traci păstrate în operele cunoscătorilor gînditori greci Platon și Aristotel. Raportul întocmit de P. Alexandrescu se ocupă de tipurile de vase de lut grecești care au servit ca modele ceramicii de culoare cenușie lucrată cu roata, mult răspîndită în lumea traco-getică. Noile rezultate ale săpăturilor de la Apolonia au format subiectul comunicării Mariei Taneva (R.P. Bulgaria). În repetate rînduri a fost subliniat rolul pe care l-au jucat coloniile vest-pontice și procesul de pătrundere a produselor grecești în mediul autohton în evoluția culturii materiale a traco-geților.

Raportul prezentat de M. Garašanin (R.S.F. Iugoslavia) a stăruit asupra legăturilor tracilor cu ilirii în decursul celor două milenii i.e.n. Documentația arheologică permite să se afirme că tracii și ilirii au fost populații diferite, venite din direcții opuse. În zonele de contact, între cele două populații balcanice au existat relații și influențe culturale reciproce. Întrepătrunderile traco-ilire au prilejuit adesea dificultăți în identificarea etnică a unora dintre triburile menționate de izvoare. Contacte strînse între geto-daci și iliri se constată și în sud-vestul Olteniei, iar produse ilirice ajung și mai departe în complexe hallstattiene tîrzii. Compleții au fost aduse de D. Gergova-Domaradska (R.P. Bulgaria), care a urmărit în comunicarea sa raporturile traco-ilirice pe baza studiului obiectelor de podoabă din secolele VIII—VI i.e.n., descoperite în Tracia.

Atît izvoarele scrise cît și cele arheologice atestă existența unor relații intense între traci și sciți. Cu deosebire, influențele scitice se remarcă în stilul animalier al artei traco-getice, fapt remarcat în cursul lucrărilor Congresului. O serie de momente mai importante din istoria relațiilor politice traco-scitice înregistrate de autorii antici au fost rezumate în raportul lui Vl. Iliescu. Problema sciților din Transilvania a reținut ceva mai mult atenția specialiștilor. Se știe că V. Pârvan vedea în agatîrșii din Transilvania o populație de origine scitică, tracizată cu timpul. Ulterior, ca urmare a reinterpretării informațiilor lui Herodot și a descoperirilor

arheologice, s-a considerat că aici nu se poate vorbi de prezența efectivă a unei populații de origine scitică, ci numai de influențele culturale. Recentele descoperiri de la Băița (V. Vasiliev) și de la Ciumbrud (St. Ferenczi) au readus în actualitate problema sciților din Transilvania. Sprijinindu-se pe aceste descoperiri, Galina Smirnova de la Leningrad s-a raliat, în discuțiile purtate la Congres, punctului de vedere după care în centrul Transilvaniei a existat în secolul al VI-lea î.e.n. o enclavă scitică, ce va fi asimilată complet de masa tracică în cursul secolului al V-lea î.e.n. Specialistul sovietic renunță astfel la vechea sa opinie, care vedea în descoperirile de caracter scitic din Transilvania doar influențe culturale scito-iranieni. Deosebit de sciții din Transilvania, Amei Lang (R. F. Germania) a încercat să facă în comunicarea sa o cronologie a celor mai recente descoperiri scitice din complexele arheologice din spațiul carpatic. Stăruiind ceva mai mult asupra necropolei de la Ferigile, autoarea consideră că în acest orizont hallstattian primele influențe scitice aparțin sfârșitului secolului al VII-lea și începutul secolului al VI-lea î.e.n.

Epoca de maximă dezvoltare și înflorire a societății trace și geto-dace, din secolul al IV-lea î.e.n. până la cucerirea romană a ocupat în cadrul lucrărilor Congresului un loc cu totul aparte. Atenția de care s-a bucurat această perioadă este pe deplin justificată, dacă avem în vedere faptul că în răstimpul amintit se realizează unitatea culturală și politică a geto-dacilor care va atinge apogeul său în timpul celor doi mari regi Burebista și Decebal. Cele aproape 40 rapoarte și comunicări dedicate acestei importante perioade de timp au înfățișat participanților la Congres, pe lângă sintezele istorico-arheologice ale principalelor probleme, rezultatele noilor cercetări referitoare la cultura materială, organizarea social-politică, așezări, cetăți, artă, religie, la istoria politică și la raporturile traco-geto-dacilor cu lumea elenistică, cu celții, bastarnii și desigur cu romanii.

Un amplu și documentat raport, avînd ca autor pe M. Babeș, a fost dedicat unității și răspîndirii geto-dacilor în cursul secolelor III î.e.n. — I e.n. Referatul se sprijină pe o bogată și variată documentație arheologică, folosind mai ales rezultatele ultimelor cercetări și descoperiri arheologice atît din România, cit și din țările vecine. Pe baza răspîndirii urmelor de cultură geto-dacică referentul reușește să contureze, pentru anumite perioade de timp, limitele maximei difuziuni a civilizației geto-dacilor. Potrivit acestui tablou rezultă că, în direcția estică, cultura geto-dacică se întindea pînă în regiunea Nistrului, unde arheologii sovietici au scos la iveală și au publicat importante urme de cultură aparținînd unor așezări geto-dacice din secolele IV—III î.e.n. Printre descoperirile din aceeași zonă se remarcă și un sanctuar dacic din secolul I e.n., publicat recent de Galina Smirnova. Tot pe valea Nistrului, pe cursul lui superior, este documentată cultura dacică de tip Lipița atribuită costobocilor.

Spre nord-vest, pe teritoriul Slovaciei, arheologii din R.S. Cehoslovacia au semnalat prezența a numeroase descoperiri de factură geto-dacică aparținînd mai ales secolului I î.e.n. și fiind puse în legătură cu vremea lui Burebista. Din aceeași perioadă datează și vestigiile geto-dacice scoase la iveală de specialiștii maghiari și iugoslavi la vest de Tisa, pînă în părțile Budapestei și pînă la gurile Dravei și Savei. Cercetările de pînă acum nu sînt în măsură să ne ofere date concrete cu privire la situația de la sud de Dunăre. Nu se poate vorbi încă cu destulă claritate despre o delimitare

etno-culturală și geografică a geților și a tracilor de sud. Există însă suficiente dovezi ale prezenței geților pe ambele maluri ale Dunării, deci ale unei unități culturale indicate încă de timpuriu de cunoscutele complexe din secolele V—IV î.e.n., de tip Ferigile și Ravna-Dobrina, Zimnicea și Murighiol.

Completări importante la înțelegerea și cunoașterea acestei perioade au adus comunicările cu subiecte furnizate de recente cercetări arheologice. Descoperiri numeroase înregistrate pe ambele maluri ale Dunării, în zona Călărașului, Durostorum, Canlia, Izvoarele, Pırjoaia, Beilic, Cernavoda, Borcea etc., i-au permis lui N. Conovici să observe o unitate culturală și economică a geților din această regiune în secolele IV—II î.e.n., poate o uniune de triburi cu reședința la Durostorum. Recentele cercetări de pe valea Mostiștei au identificat poate 30 puncte de locuire getică, confirmându-se încă o dată că regiunea dintre Argeș și Ialomița a constituit principalul centru economic și politic al geților (D. Șerbănescu și G. Trohani).

Date noi despre geto-dacii de pe valea Siretului au oferit cercetările din cele două mari așezări întărite de la Răcătău și Brad (V. Căpitanu și V. Ursachi). Cele două dave, identificate, prima cu Tamasidava și cealaltă cu Zargidava de la Ptolemeu, datează în principal din perioada Burebista-Decebal, fiind intens locuite și în relații cu orașele grecești vest-pontice și cu lumea romană. Comunicările lui H. Daicoviciu, E. Iaroslavski și I. Glodariu despre impunătoarele cetăți dacice din Munții Orăștiei, cu remarcabilele lor construcții militare și religioase și cu bogăția și importanța celorlalte descoperiri de unelte, obiecte și ceramică, vin să întregască, în modul cel mai fericit cu putință, tabloul civilizației geto-dace din cele două secole premergătoare cuceririi romane. Pe aceeași linie se înscriu și rezultatele săpăturilor din cetatea de pe malul Oltețului, de la Polovragi (jud. Gorj), care i-au permis lui Fl. Marinescu să facă o serie de observații interesante cu privire la sistemul de fortificație ale acestei cetăți dace din secolul I î.e.n.

Problemele de istorie și de organizare social-politică au stat de asemenea în atenția participanților. După opinia lui K. Jordanov (R.P. Bulgaria), geții de la Dunărea de Jos ar fi beneficiat de o organizare statală încă din a doua jumătate a secolului al VI-lea î.e.n., înainte de campania lui Darius I împotriva sciților. Desigur, nu poate fi vorba aici de o formațiune getică cu caracter statal. Cel mult este de admis existența unei uniuni de triburi getice în măsură să se opună regelui persan. Despre o uniune de triburi se poate vorbi și mai tirziu, în vremea lui Dromichete, dar mult mai bine constituită și mult mai puternică. Aceasta s-a format ca urmare a dezvoltării economice și social-politice a societății getice și nu ca urmare a pericolului macedonean cum s-a încercat să se demonstreze în comunicarea *Alexandru cel Mare și Dromichete*.

Pe geto-daci îi vom găsi organizați într-o formațiune politică de tipul statelor sau regatelor antice abia în vremea lui Burebista și Decebal. De perioadă mai puțin cunoscută dintre cei doi mari regi daci s-a ocupat în raportul său H. Daicoviciu, care avea să reamintească specialiștilor ideea de continuitate a statului dac după dispariția lui Burebista și numele și succesiunea regilor daci din intervalul de timp arhinit. De aceeași perioadă se leagă și contribuția Adelinei Piatkovski privind felul în care se reflectă „pericolul geto-dac” în scrierile poetilor latini,

din secolele I î.e.n. — I e.n. (Vergiliu, Propertiu, Martial, Ovidiu etc.), precum și interpretarea dată de Ruska Gandeva (R. P. Bulgaria) unui text din Horatiu referitor la raporturile dintre regele geto-dac Cotiso și Octavianus Augustus. În acest context istoric se înscrie și comunicarea lui W. Schindler, (R. D. Germană), unde apar rezerve în legătură cu numele de Sarmizegetusa, dat capitalei Daciei.

Din program n-au lipsit nici unele referiri la populația dacică din perioada anterioară cuceririi. În această privință, N. Gostar, preluând însemnările din *Geografia* lui Ptolemeu, a făcut o regrupare a neamurilor din Dacia preromană, subliniind faptul că multe denumiri de triburi proveneau de la numele unor așezări locale importante (buridavensi, predavensi, ratacensi). Mai puțin convingătoare ni se pare părerea autorului că populația costobocilor ar face parte din rîndul neamurilor celtice sau celtizate. Majoritatea istoricilor și arheologilor opinează pentru originea lor dacică. Vl. Protopopescu s-a ocupat de etimologia cuvîntului *dac*, sinonim cu acela de *lup* în frigiană, acordînd un sens mai larg și mai nuanțat interpretărilor anterioare.

Un loc de seamă l-a ocupat în cadrul lucrărilor Congresului problema raporturilor traco-geto-dacilor cu lumea celtică. În raportul consacrat de I.H. Crișan acestor relații se apreciază că recente cercetări arheologice din Transilvania permit să se vorbească de o conviețuire daco-celtică și de influențe culturale reciproce. Dacii se dovedesc receptivi a prelua de la celți tehnica prelucrării metalului și roata olarului. Cu timpul, grupurile de celți așezate în Dacia au fost asimilate de populația autohtonă. Descoperirile de caracter celtic din Dobrogea au constituit subiectul comunicării lui Vl. Zirra. Aceste urme arheologice, intrate de curînd în cîmpul investigației istorice, pot indica, dacă nu o prezență celtică efectivă, sigur o influență culturală de tip Latène ce se manifestă între Dunăre și Marea Neagră în cursul ultimelor trei secole î.e.n. Pentru teritoriul R. P. Bulgaria, M. Taceva-Hitova a prezentat unele categorii de obiecte celtice, stărînd în mod special asupra săbiilor de tip celtic, iar M. Domaradzki s-a ocupat de influența celților asupra dezvoltării culturale și politice a tracilor, după marea invazie în Macedonia, Grecia și Asia Mică.

Problemele legate de studiul artei traco-getice au constituit obiectul mai multor contribuții, acordîndu-li-se importanța pe care o merită. În raportul redactat de D. Berciu și Florentina Preda s-a pus accentul pe rădăcinile locale ale artei traco-getice din secolele V — IV î.e.n. urmărite în epoca bronzului și în Hallstatt, pe originalitatea ei, fără a se fi neglijat însă influența orientală, contactele reciproce cu arta scitică și cea greco-macedoneană, foarte importante, și nici o oarecare influență ilirică.

Importante noutăți materiale a adus comunicarea lui D. Ivanov (R.P. Bulgaria) care a prezentat tezaurul descoperit în 1974 la Borovo, format din trei vase-rython, un urcior și o tavă decorată în relief. Mult discutatul tezaur de la Panaghiuriște continuă să-i preocupe pe cercetători, el prilejuind două interesante comunicări (K. Kolev, R.P. Bulgaria și J.-G. Griffith, Anglia). Merită, de asemenea, să notăm contribuția lui I. Marazov (R.P. Bulgaria), care a încercat să deslușească mai limpede semnificația scenelor reprezentate pe produsele torentice tractice, folosind în acest scop metoda comparativă.

Cu aceasta trecem la problemele religiei la traci și geto-daci și începem prin a menționa raportul Liubei Ognenova-Marinova al cărui interes deosebit constă în analiza legăturilor cu mitologia greacă, nu numai prin prisma a ceea ce a dat aceasta din urmă, ca divinități și iconografie, lumii tracice, ci și prin prisma a ceea ce pare să fi fost preluat inițial de greci din mediul tragic, revenind apoi aici într-un moment sau altul, într-o formă sau alta. Cultul lui Zalmoxis a prilejuit trei comunicări. În timp ce I. Coman a încercat să discearnă pe baza izvoarelor scrise și a celor arheologice aspecte ale credinței în nemurire la traco-geți, M. Nasta a ridicat interesanta problemă a originii riturilor acesteia, întrebându-se dacă este vorba de sincretism și de contaminare sau numai de contaminare, în îmbogățirea cu aspecte noi a religiei uraniene primitive a unor triburi tracice. Comunicarea lui I. Banu a încercat să acrediteze ideea unui Zalmoxis patron de secte, de existență multiseculară și într-o pluralitate de forme. Rezultatele săpăturilor întreprinse în cetățile dacice au fost evocate atît în comunicări, cit și în discuții.

Numismatica a constituit obiectul unei ședințe speciale. Iordanka Iurkova (R.P. Bulgaria) a prezentat un important raport privind emisiunile de monede tracice din secolele V—IV î.e.n. și legătura lor cu atelierele și iconografia monetară greacă mai ales ale cetăților de pe litoralul de sud al Traciei, la care s-a adăugat și o oarecare influență orientală. Al doilea raport, opera lui C. Preda, a sintetizat excelent principalele aspecte ale cronologiei, clasificării și repartizării geografice a tipurilor monetare emise de geto-daci, insistînd asupra identificării, pe baze numismatice, a principalelor uniuni de triburi din vremea anterioară închegării formațiunii politice a lui Burebista.

Recenta recuperare și studiere a unui lot din tezaurul cunoscut de monede -virf de săgeată de la Jurilovca a prilejuit lui Gh. Poenaru Bordea și E. Oberländer-Târnoveanu să contribuie cu date și interpretări noi la o mai bună cunoaștere a acestui mijloc de schimb, care a înlesnit, în a doua jumătate a secolului al VI-lea î.e.n. și la începutul celui următor, legăturile economice dintre greci, traci, geți și scîți.

K. Dimitrov (R.P. Bulgaria) a prezentat în comunicarea sa cele 790 de monede de bronz de la Seuthes al III-lea descoperite la Seuthopolis, printre care mai multe tipuri noi, ceea ce reprezintă o contribuție de cea mai mare importanță.

Problema legăturilor lumii traco-getice cu insula Thasos, în lumina descoperirilor monetare și a amforelor, cu ștampile și fără, a prilejuit lui M. Lazarov (R.P. Bulgaria) o interesantă și precisă comunicare.

În sfîrșit, V. Mihăilescu-Birliba a analizat, amănunțit și exhaustiv, descoperirile de denari romani republicani și de la începutul imperiului în mediu geto-dacic din Moldova, propunînd interesante interpretări noi.

Numeroase rapoarte și comunicări au încercat, și de cele mai multe ori au reușit, să contribuie la o mai bună cunoaștere a populațiilor traco-dacice în epoca romană și bizantină.

Încă din prima zi a congresului, C.C. Giurescu a prezentat în ședință plenară un amplu raport consacrat rolului geto-dacilor în etnogeneza poporului român.

Dovezile privind persistența populației autohtone în perioada de existență a Provinciei Dacia au fost prezentate în mod sistematic și sintetic,

justificînd ideea rămîinerii ei pe loc în condițiile retragerii armatei și administrației romane de către împăratul Aurelian, a dominației temporare a unor popoare migratoare mai apoi. Tot în ședința plenară a fost prezentat raportul lui V. Velkov (R.P. Bulgaria), care, pe baza săpăturilor arheologice și a cercetărilor din orașele și satele din Tracia, a analizat problemele economice și sociale, ca și pe cele ale continuității etnice și culturale în perioada antichității tirzii.

De o importanță deosebită au fost alte două rapoarte, prezentate tot în ședințe plenare. În primul raport, Em. Condurachi a analizat geneza și evoluția romanității orientale, punînd în lumină tabloul, în același timp complex și unitar, al provinciilor romane cuprinse între Marea Adriatică și Marea Neagră, între Carpați și Balcani. După o perioadă preliminară, în care se înregistrează pătrunderea monedelor, mărfurilor și negustorilor romani, de considerat un preluđu al adevăratei romanizări, are loc, în urma cuceririi romane un proces istoric complex, desigur inegal și diferențiat regional, care a avut ca rezultată nașterea romanității orientale. Au fost criticate părerile acelor cercetători care neagă ideea romanizării sau acceptă doar cîteva enclave romanizate, izolate în timp și spațiu. În cel de-al doilea raport, G. Mihailov (R.P. Bulgaria), abordînd problema elenizării și romanizării tracilor, a stăruit, după o minuțioasă analiză critică, asupra necesității revizuirii de conținut a terminologiei actuale, de multe ori înțeleasă diferit de cercetători, care uneori deformează realitatea, și a făcut unele propuneri interesante în acest sens. Pentru epoca romană, cînd se pune mai ales problema, se recomandă, și nu putem decît subscrie la această orientare, o metodă complexă care să aibă în vedere inscripțiile, izvoarele istorice, arheologice și lingvistice.

Aspecte, mai mult teoretice și de metodologie, ale romanizării în Dacia romană au fost înfățișate în comunicările lui D. Protase și M. Bărbulescu. Apartenența etnică a populației din mediul agricol al provinciei Dacia, respectiv romanizarea tracogeților din Dobrogea, le-au preocupat pe Iudita Winkler și Emilia Doruțiu-Boilă, în timp ce Zlatozara Goceva a abordat problema „romanizării orientale”, ca anticipare și realitate. Problema orașului în Tracia romană a constituit obiectul comunicării lui D. Nicolov (R. P. Bulgaria).

În raportul său, D. Tudor a analizat relațiile dintre locuitorii din Moesia, mai ales Inferior, și cei ai Daciei Inferior, ilustrînd cu date concrete legăturile economice, culturale și religioase, precum și circulația oamenilor. G. Popilian a prezentat sintetic rezultatele săpăturilor arheologice din necropola de la Locusteni, integral cercetată, urmărînd persistența populației dacice în mediul rural și procesul romanizării acesteia, în aspectele sale concrete. O analiză privind aceleași probleme au efectuat S. Sanie și I.T. Dragomir, care i-au înfățișat pe dacii și romanii care locuiau la Barboși în sudul Moldovei, primii integrîndu-se treptat vieții civile și militare a celorlalți. B. Sultov și M. Tocev (R.P. Bulgaria) au adus date noi, obținute prin ample cercetări arheologice pe care le desfășoară de mai mulți ani pe teritoriul orașului Nikopolis ad Istrum, prezentînd un al patrulea centru de producție ceramică din secolele III—IV. Tot probleme economice a abordat și Al. Suceveanu în interesanta sa comunicare privind rolul localnicilor în agricultura și activitatea meșteșugărească a Dobrogei romane.

Cu un conținut interesant, comunicările prezentate de St. Damjanov, D.I. Dimitrov (R.P. Bulgaria) și C. Scorpan au urmărit probleme etnice și culturale la populațiile tracice și getice sud-dunărene, romanizarea și tradiția în epoca romană târzie și la începutul celei bizantine.

Întrebărilor și problemelor legate de religia și cultele populațiilor tracice și geto-dacice în epoca romană, de divinitățile lor specifice sau de particularități de cult, de raporturile cu panteonul greco-roman, s-au străduit să le dea răspunsuri noi mai multe comunicări remarcabile prin documentarea bogată, finețea analizei și modul de argumentare a concluziilor. Astfel, Alexandra Ștefan a abordat problema, atât de delicată, a sincretismului religios în epoca romană. Între Cavalerul trac și alte divinități greco-romane sau orientale, mai ales Hermes, Dionysos și Cybela, cu care apare asociat, o examinare atentă arată că, de regulă nu este vorba de un sincretism în adevăratul înțeles al cuvântului, ci de o interferență a credințelor în viața de după mormint. Cu multă prudență, Vărbinka Naidenova (R.P. Bulgaria) a analizat iconografia cultelor orientale din Tracia romană și a reușit să constate influența religiei indigene asupra lor. Ca să cităm un alt exemplu, Venecia Liubenova (R.P. Bulgaria) a reușit, după o examinare amănunțită a documentării existente, să constate că în regiunea Strumei inferior, unele particularități de cult și ritual ale cultului Asklepios păstrează pînă la mijlocul secolului al IV-lea e.n. un caracter tracic. Să mai notăm comunicarea Mariei Kohlert (R.D. Germană) consacrată unui studiu sistematic al măștilor de figură din Tracia și Moesia Inferior, fără să uităm că referiri la culte, mai mult sau mai puțin stăruitoare, s-au făcut și în alte comunicări ori la discuții, unde au fost invocați, de pildă, Marele Zeu (Theos Megas) și cavalerii danubieni.

Așa cum era firesc, pentru perioada antichității târzii problema creștinismului a reținut și ea atenția participanților. O bună trecere în revistă a izvoarelor a realizat I. Rămureanu, care a examinat răspindirea noii religii atât la traco-frigienii din Asia Mică, cât și la traci și la geto-daci, la cei din urmă progresele creștinismului petrecîndu-se paralel cu procesul de desăvîrșire a romanizării. În contextul mai larg al unei importante comunicări privind populația tracă la sfîrșitul antichității în lumina izvoarelor arheologice, Magdalena Stanceva (R.P. Bulgaria) a interpretat existența celor peste 80 de bazine descoperite în Bulgaria, din care 50 în orașe, ca pe un efort al oficialității și administrației de a-i influența și a-i domina pe această cale pe localnici, al căror rol economic și în alte domenii era în creștere.

O ședință tematică unitară a urmărit să realizeze un bilanț cit mai cuprinzător al cunoștințelor noastre actuale despre dacii liberi, rămași în afara hotarelor provinciei romane, în vremea existenței acesteia și a continuității daco-romane în veacurile IV—VI e.n. În raportul său Gh. Bichir, cu competența-i cunoscută, a considerat cultura dacilor liberi din secolele II—IV e.n. ca pe o continuare, într-o fază evolutiv nouă, a culturii Latène geto-dace tradiționale, la care au venit să se adauge puternicele influențe romane și pe alocuri, și în mai mică măsură, trăsături de influență sarmatică și germanică. Deși în esență unitară, această populație a generat sub acțiunea lor aspecte culturale regionale diferite: Lipița, carpică, Militari-Chilia și Sîntana-Arad.

Comunicarea lui I. Ioniță a completat imaginea cu unele aspekte interesante și cu noi interpretări, analizând competent cultura dacilor de la est de Carpați din secolul al II-lea pînă la începutul secolului al V-lea. e.n. Problemelor specifice zonei de nord a Moldovei, s-a străduit să le găsească răspuns M. Ignat, folosind cercetări foarte recente, cum ar fi cele, inedite, încă, de la Seliște-Scheia, ori din necropolele de la Zvoriștea și Poduri-Bunești, toate în jud. Suceava. Pentru sudul Moldovei, V. Palade a înfățișat încheierea cercetărilor sale privind ceramica lucrată cu mina din complexele de tip Sintana de Mureș.

În comunicarea sa Magda Tzony a prezentat datele cunoscute despre așezările de tip Militari-Chilia de pe teritoriul municipiului București.

Trei comunicări au fost consacrate Transilvaniei. Z. Székely a prezentat situația descoperirilor privindu-i pe dacii și romanii din sud-estul regiunii. Ligia Bârză a realizat o sinteză a descoperirilor de la Bratei interesind problema romanizării și a continuității daco-romane în secolele IV — VII e.n. Prin aceste descoperiri se face dovada persistenței unei populații dacice, profund romanizate, viețuind alături de descendenții foștilor coloniști romani. În sfîrșit, Mariana Marcu, pe baza ultimelor săpături arheologice și a unor cercetări minuțioase, a prezentat în comunicarea sa importante date privind viața populației daco-romane din Transilvania în secolele IV — V e.n.

Firește că despre rapoartele și comunicările de lingvistică, antropologie și etnografie, specialiștii din domeniile respective vor scrie mai bine și mai circumstanțiat decît noi. Cu toate acestea, socotim utilă informarea cititorilor revistei noastre în legătură cu preocupările altor științe, răspunzînd astfel tendinței cercetării de a deveni interdisciplinară, manifestată și la acest al II-lea Congres de tracologie, deci de pe acum prezentă. Evident nu este în intenția noastră să intrăm în amănunte.

Studiile de lingvistică au constituit tema unei secții care și-a desfășurat lucrările pe durata a două zile, insumînd patru ședințe. Specialiștii în acest domeniu de cunoaștere au prezentat și trei rapoarte în ședințele plene. În primul dintre acestea, cunoscutul lingvist bulgar Vl. Georgiev i-a considerat pe traci și pe daci, pe linia unor mai vechi interpretări ale sale, drept două popoare diferite, vorbind două limbi diferite. Argumentele în acest sens au fost obținute din deosebirile de toponimie, de antroponomie și de fonetică istorică, diferite în cele două cazuri. La aceasta s-a adăugat împrejurarea că glosele dace nu sînt niciodată numite tracice și uneori sînt chiar opuse acestora, precum și un argument logic, rezultînd din marea extindere a spațiului locuit de aceste populații, spațiu pe care se vorbesc astăzi șase limbi diferite, la care se adaugă limbile citorva minorități. Teritorial vorbind, traca era folosită, după părerea sa, de populațiile de la sud de Balcani, în timp ce limba dacă, sau mai exact daco-moesiană, era vorbită în tot spațiul dintre Balcani și Carpați, de o parte și de alta a Dunării.

Pînă ce noi cercetări vor arăta clar dacă este vorba de două limbi total diferite sau doar de două dialecte diferite, cum cred încă un număr a preciaabil de învățați, care pun accentul, tocmai pe elementele comune și ele existente, merită totuși să reținem existența și natura diferențelor

dintre tracă și dacă, dar să ne întrebăm dacă unele formulări, de genul celei că diferența între aceste limbi era cam aceeași ca între albaneză și lituaniană, ori între albaneză și armeană, nu sînt prea categorice.

În obținerea unor progrese viitoare, un *Thesaurus linguae et nominum Thraco-Getarum*, realizat pe baze critice și comparative, însumind tot ceea ce poate oferi documentarea actuală, de către cercetătorii români și bulgari, așa cum a propus într-un alt important raport I.I. Russu, s-ar putea să aibă un rol decisiv, și abia dacă mai trebuie spus, că de o asemenea operă fundamentală istoriciv are cel puțin tot atîta nevoie ca și lingvistul, dacă nu încă și mai mare.

Vom mai nota că un al treilea raport, prezentat de R.A. Crossland (Anglia), ancorînd traco-dacica, ori dacia și traca, în contextul general al dialectologiei indo-europene, ne-a arătat că putem aștepta și în viitor lumini prețioase de la învățații care nu sînt originari din țările direct interesate, ce ar putea lărgi, pe linia colaborării științifice internaționale, cercul celor care își vor aduce contribuția, mai mult sau mai puțin direct, la marea lucrare abia menționată.

Un raport interesant a prezentat în aceeași secție I. Duridanov (R. P. Bulgaria), care a stăruit asupra contactelor existente între traci și daci în ce privește limba. Să semnalăm dintre comunicări pe cea a lui D. Simenov (R. P. Bulgaria), care, supralicînd ideile lui Vl. Georgiev, a încercat să acrediteze ideea că de fapt ar fi vorba de trei limbi, geții avînd o limbă aparte, diferită atît de a dacilor, cît și de a tracilor din sud. Insuficient documentată, teoria a rămas izolată, ea fiind combătută cu bune argumente de specialiștii români și bulgari.

Merită să subliniem varietatea subiectelor comunicărilor care s-ar putea grupa, așa cum a făcut-o programul: structura limbii, între care unele au analizat fonetismul ei (Gh. Ivănescu); relații lingvistice cu alte limbi, ca de pildă armeană, sau alte arii, cum ar fi cea iraniană și caucaziană; critica izvoarelor; onomastica (P.G. von Soesbergen, Olanda, care a examinat în acest sens textele din liniara A și B) și moștenirea tracă în limbile balcanice (C. Poghire).

Mai legate de arheologie și de preocupările noastre obișnuite au fost unele comunicări privind geografia istorică și epigrafia. Din prima categorie merită să cităm comunicarea lui D. Slušanski și să subliniem interesul părerii că pe cursul Tisei era vechea linie de contact între limba dacilor și un alt idiom indo-european, pe care o propunem pentru o eventuală coroborare și, pînă atunci, verificare, în lumina realităților arheologice ce ar putea, eventual s-o precizeze în sens istoric. Din cea de-a doua vom menționa bilanțul inscripțiilor în limba tracă realizat de Jivka Velkova și încă două comunicări ale Svetlanei Ianakieva și ale Vasilkăi Gherassimova-Tomova (R.P. Bulgaria), prezentînd prima un nou nume hibrid traco-iranian, a doua, mai multe nume tracie noi. Important este că ultimele contribuții citate arată că în domeniul cercetării acestor limbi dispărute unde erudiții par să aștepte mai mult de la analiza a ce au păstrat deformat limbile moderne, apar, măcar din cînd în cînd, elemente proaspete și autentice, venind din antichitate, datorită cercetărilor arheologice și epigrafice.

Antropologii au avut o zi plină de interesante comunicări, într-o aceeași secție cu etnografii, dar în continuare și separat de ei. În ședința plenară, Olga Necrasov a prezentat un amănunțit raport, reprezentând un tablou aproape complet al cercetărilor antropologice în aria tracă. D. Nicolăescu-Plopșor și-a consacrat raportul antropologiei istorice, analizând popularea zonei sud-carpătice în vremea geto-dacilor. El a fost fericit completat pentru o zonă mai largă cu datele noi din comunicările prezentate de Olga Necrasov, D. Botezatu și Serafina Antoniu și respectiv C. Rîșcuția. Avînd ca materie primă tot materialul scos la iveală de arheologi, cu care colaborează firesc și cu bune rezultate de multă vreme, autorii altor comunicări au prezentat rezultatele cercetărilor pe care le-au întreprins în scopul unei mai bune cunoașteri a faunei în așezările culturii Noua, respectiv la geto-dacii și daco-romanii din Cîmpia română (S. Haimovici și M.St. Udrescu).

★

Comunicări foarte variate, cu un conținut de idei interesant au fost prezentate în cele trei ședințe consacrate etnografiei în a III-a secție a Congresului, la care s-a adăugat un amplu raport prezentat de R. Vulcănescu în ședința plenară. V. Marinov (R.P. Bulgaria) Georgeta Mearu și Monica Budiș au abordat probleme legate de agricultură, prima comunicare prezentînd tipologia și evoluția plugului tracic, cea de-a doua făcînd un atent examen a supraviețuirilor geto-dacice și daco-romane din agricultura românească, în timp ce a treia a studiat instalațiile de măcinat cereale, folosite de locuitorii de pe ambele maluri ale Dunării în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și la începutul veacului nostru, dar care își au originea în epoca preromană.

Tot pe linia continuității daco-romane, Marcela Bratiloveanu-Popilian s-a ocupat de cîteva mijloace tradiționale de transportare a greutăților de către om, între care portul pe cap practicat încă de femei.

Maria Veleva într-un raport în secție și Hana Hinkova (R.P. Bulgaria), într-o comunicare, au abordat problema culturii și a veșmîntului la traci, respectiv a tradiției în decorarea sa.

Alte comunicări interesante au fost consacrate prezenței în poezia populară ori în reprezentări plastice a unor elemente tradiționale din religia tracilor și geto-dacilor, șarpele (Sabina Ispas — R.S. România și Irovičica Georgieva, R.P. Bulgaria) și calul cu călărețul (Maria Marinescu). Problemele unui substrat tracic ancestral în miturile românești au fost analizate cu toată atenția cuvenită (R. Vulcănescu, Gh. Mușu) s-a relevat prezența lor stăruitoare în *Miorița* (P. Tutungiu). Rodica Ciocan-Ivănescu și Gabriela Gheorghiu și-au consacrat comunicările analizei mitului orfic și rolului complex al lui Orfeu, considerat de ultima ca fiind de origine geto-dacică. N-au lipsit nici referirile la sărbători populare cu presupusă origine tracică (Elisabeta Nestor-Moldoveanu), ori la riturile funerare românești, cu componente vechi precreștine, dintr-o fază inițială a genezei lor (M. Pop). De mare interes s-au bucurat și cele trei comunicări consacrate de Gizela Sulițeanu (R.S. România) și Il. Manolov (R.P. Bulgaria) unor elemente de origine tracă din folclorul muzical românesc și bulgăresc, pentru că St. Djodjev (R.P. Bulgaria) să facă pași hotărîți pe cărarea definirii unui sistem muzical preroman.

★

În cinstea Congresului, comitetul român de organizare a inițiat și realizat câteva acțiuni majore, care au contribuit în mod substanțial la reușita și creșterea prestigiului acestei manifestări științifice internaționale. Este vorba în primul rând de publicarea volumului de rezumate și mai ales a unor lucrări de specialitate, care au apărut odată cu deschiderea lucrărilor Congresului, ca urmare a griji și interesului deosebit acordat de Editura Academiei Republicii Socialiste România. Din rindul acestor publicații amintim mai întâi culegerea de studii de istorie, arheologie și lingvistică înmănușiate în volumul *Thraco-Dacica*, dedicat Congresului și apărut sub redacția lui C. Preda, Al. Vulpe și C. Poghirc. Este de remarcat apoi publicația *Studia Thracologica* semnată de Radu Vulpe, în care au fost adunate principalele contribuții în domeniul tracologiei, realizate de autor de-a lungul activității sale. Mai sînt de menționat în acest sens lucrările : I.I. Russu, *Elemente traco-gețice în Imperiul roman și în Byzantium*, D. Protase, *Un cimitir dacic din epoca romană la Soporul de Cîmpie*, P. Roman, *Cultura Coțofeni*, M. Macrea — I. Glodariu, *Așezarea dacică de la Arpașu de Sus* și Em. Popescu, *Inscripțiile grecești și latine din sec. IV—XIII descoperite în România*.

O a doua acțiune importantă o reprezintă fără îndoială expoziția istorico-arheologică *Traco-dacii. Istorie și civilizație*, organizată de Muzeul de istorie al R.S. România. Expoziția, inaugurată în seara primei zile a Congresului, s-a bucurat de aprecieri unanime. Tot în localul Muzeului de istorie al R.S. România a fost organizată cu același prilej și o expoziție de carte de specialitate. Alături de numeroase lucrări și reviste românești au fost expuse și o serie de publicații primite de la unele edituri și instituții din străinătate.

O ultimă acțiune de mare însemnătate a Comitetului a constituit-o organizarea excursiei documentare, care a avut loc în nordul Dobrogei cu prețiosul sprijin acordat de autoritățile județului Tulcea, prin Muzeul de istorie din localitate. Au fost vizitate cu această ocazie mai multe obiective arheologice geto-dacice și romano-bizantine. Din rindul acestora rețin mai întâi atenția importantele așezări traco-gețice din epoca hallstattiană de la Babadag și Beidaud. Așezarea de la Babadag, cercetată în cursul ultimilor ani, se remarcă în special prin nivelul de dezvoltare atins de societatea traco-gețică din această regiune și prin înrudirile culturale cu descoperirile din sudul Moldovei și regiunea Porților de Fier. La Beidaud s-a descoperit recent o mare cetate traco-gețică din secolul al VI-lea î.e.n., unde au apărut și fragmente ceramice grecești arhaice, care îi arată pe locuitorii acestei așezări fortificate, situați la mare distanță de litoralul Mării Negre, în contact cu coloniștii greci, încă din primul moment al întemeierii orașelor vest-pontice. La Enisala au fost vizitate săpăturile efectuate recent într-o mare și deosebit de importantă necropolă gețică din secolele IV î.e.n. unde au fost scoase la iveală morminte de incinerare, cu un mare număr de vase gețice lucrate cu mina și la roată, alături de care s-au descoperit și vase grecești de import din orașele de pe coasta dobrogeană a Mării Negre. În plus participanților la Congres li s-a oferit posibilitatea să viziteze cetatea Argamum de la Capul Dolojman, com. Jurilovca și cunoscuta cetate romano-bizantină Dinogetia (Garvăn), iar la înapoiere spre București, așezarea gețică de la Cîrlomănești (jud. Buzău).

Cele șapte zile afectate lucrărilor Congresului internațional de tracologie de la București, timp consacrat unei vii activități științifice, schimburilor de opinii și contactelor între specialiști, au însemnat un nou și important pas pe linia eforturilor depuse de a îmbogăți permanent tezaurul științific al tradițiilor tracologice. Numărul mare de comunicări și rapoarte, interesante prin conținutul lor nou și valoros, precum și interesul deosebit manifestat de participanți în urmărirea tuturor problemelor prezentate și dezbătute sînt dovezi grăitoare ale reușitei acestei prestigioase manifestări științifice internaționale. La această reușită au contribuit din plin atmosfera de lucru, care a dominat pe tot parcursul desfășurării lucrărilor, ținuta și nivelul ridicat al contribuțiilor și discuțiilor, precum și buna organizare, de care s-a îngrijit îndeaproape Academia de științe sociale și politice.

Cu acest prilej s-a relevat o dată în plus necesitatea unei cît mai strînse colaborări între toate disciplinele interesate în progresul cercetărilor de tracologie, sugerîndu-se elaborarea unor metode de cercetare și lucrări comune, interdisciplinare și organizarea unor întîlniri periodice cu o tematică bine definită. Numai în felul acesta se va ajunge la o mai bună cunoaștere a istoriei și culturii tracilor și la definirea rolului pe care aceștia l-au jucat în cadrul lumii antice și în etnogeneza popoarelor balcanice.